

Toespraak minister J.P.H. Donner op Benelux-conferentie over duurzame globalisering op 25 mei in Luxemburg.

Dames en heren,

Nog geen jaar geleden troffen wij elkaar voor deze Benelux-conferentie in Brussel. Toen stonden veilige en gezonde arbeidsomstandigheden centraal. Vandaag, elf maanden later en tweehonderd kilometer zuidelijker, beheersen andere zaken ons leven. We zitten in een wereldwijde economische crisis. Niet dat ik een verband wil suggereren tussen Luxemburg en de crisis. Ook al is de bankensector hier rijk vertegenwoordigd. Het zou overigens mooi zijn als we volgend jaar op de volgende conferentie van gedachten kunnen wisselen over het herstel dat dan mogelijk zijn intrede doet.

Of dat gebeurt, moeten we nog afwachten. Voorlopig hebben we de handen vol om ons door de crisis heen te slaan. We moeten er voor zorgen dat zoveel mogelijk mensen aan het werk blijven. Dat bedrijven hun poorten open kunnen houden. Dat we klaar zijn voor het tijdperk ná de crisis. Want die tijd komt. Dat staat vast.

De aanpak van de crisis verschilt per land. Logisch. Er is nu eenmaal niet één oplossing voor alles. Bovendien verschillen de problemen van land tot land. Dat betekent niet dat we geen internationale samenwerking moeten zoeken. We hebben elkaar nodig. Buurlanden en landen aan de andere kant van de wereld. De blik naar binnen richten, terugvallen op protectionisme is geen goede aanpak. Globalisering kan ook nu voordelen opleveren. Maar ik wil daar wel een aantal kanttekeningen bij plaatsen.

Het is belangrijk om juist in deze crisistijd na te denken over globalisering. Als alles goed gaat, als we prachtige groeicijfers halen, dan zijn we niet zo scherp. Nú worden we ons bewust van onze zwakheden en risico's. De schaduwkanten van globalisering komen nadrukkelijker in beeld. Hier, in de westerse landen, maken mensen zich zorgen over hun baan, inkomen en leefomgeving. Het wantrouwen tegen open markten kan daardoor groeien. Elders worden mensen aangezet om onder de slechtst denkbare omstandigheden te werken. Omdat men daar vindt dat het de enige manier is om een product goedkoop te houden. Werknemers worden dan als het ware het afvoerputje van de globalisering. Daarom moeten we in internationaal verband streven naar eerlijke concurrentieverhoudingen. En naar een sociale bodem onder de globalisering.

Globalisering mag niet worden vertaald met het dumpen van zo goedkoop mogelijk gemaakt spullen op markten waar er het meest voor wordt betaald. Globalisering moet duurzaam zijn, er moet een sociale bodem onder liggen. Iedereen heeft recht op behoorlijke sociale bescherming, veilig en gezond werk, gelijke kansen en een menswaardige behandeling. Alleen als aan deze voorwaarden wordt voldaan is sprake van duurzame globalisering. Ik heb het dus duidelijk niet over het Romeinse Rijk dat ook duurzaam was in die zin dat het twaalf eeuwen stand hield. Daar is alles wel mee gezegd. Van een duurzame samenleving en een duurzaam bestaan was destijds geen sprake. Zeker niet als je de kost verdiende als slaaf of gladiator.

In een duurzame samenleving hebben mensen bestaanszekerheid. Ze kunnen er in vrijheid en gelijkheid leven. Dat laatste laat overigens onverlet dat er

aanvaardbare economische verschillen kunnen zijn. En mensen moeten fatsoenlijk, menswaardig werk hebben. Het is duidelijk dat we hiervoor niet wereldwijd één en hetzelfde stelsel kunnen invoeren. En al helemaal niet allemaal tegelijk. Daarvoor zijn de verschillen tussen landen te groot. Waar wij het in Nederland hebben over het verbeteren van de kennis over de risico-inventarisatie en –evaluatie, zal men in sommige Afrikaanse landen toch echt veel meer bezig zijn met de vraag hoe de bevolking van voedsel en onderwijs te voorzien.

Het streven moet dus niet overal tegelijk het hoogst haalbare zijn. Dan blijven we steken in de discussie wat dat hoogst haalbare is. Dat brengt ons niet veel verder. We zullen moeten erkennen dat bij een bepaalde stand van de economie ook een bepaald niveau van sociale bescherming, van arbeidsbescherming hoort. Sociale zekerheid en arbeidsomstandigheden moeten worden gekoppeld aan de welvaart van een land. Op het moment dat de welvaart stijgt kunnen sociale zekerheid en arbeidsveiligheid mee stijgen.

Het doet mij denken aan de scheepsliften die je in Franse binnenwateren ziet. Om een schip stroomopwaarts te laten varen en het hoogteverschil in de rivier te overbruggen vaart het een sluis binnen. Daar wordt het schip enkele meters opgetild. Op naar de volgende sluis die het weer een paar meter hoger brengt. Steeds als de sluis is volgelopen gaat het schip een paar meter omhoog. Zo komt het bovenaan de rivier om zijn tocht te vervolgen.

Zo zou het ook met sociale zekerheid en arbeidsveiligheid kunnen. Steeds als de sluis vol is, als de economie zich verder heeft ontwikkeld, wordt een volgende stap gezet. Net zoals ieder schip zijn eigen weg door de sluizen aflegt kan ieder land zijn eigen pad vervolgen.

Dames en heren. De Internationale Arbeidsorganisatie, ILO, heeft veel verdragen waarin sociale zekerheid en arbeidsveiligheid zijn geregeld. Maar die verdragen zijn vaak alleen door westerse landen geratificeerd. Ontwikkelingslanden kunnen er niet aan voldoen. Dit is een onbevredigende situatie. Daarom zouden we op die verdragen het systeem van de bootlift moeten toepassen. Geen verdragen met voor iedereen dezelfde, hoge eisen. Maar dynamische verdragen die naarmate de economie van een land zich verder ontwikkelt ook meer bescherming voor werknemers bieden. Bescherming op het gebied van beloning, sociale zekerheid en arbeidsveiligheid.

In zo'n systeem kunnen de westerse landen meteen doorvaren naar de bovenste sluis. Ontwikkelingslanden zullen soms jaren in de onderste sluis blijven. Als hun economie zich verder ontwikkelt kunnen zij omhoog. Stapje voor stapje op weg naar een hoger beschermingsniveau. Nederland zet zich in ILO-verband in voor een dergelijk systeem. Verdragen zouden moeten worden verbreed. Zo kunnen meer landen ze ratificeren. Wereldwijd vallen dan meer werknemers onder de bescherming van die verdragen. Tijdelijk een minimale vorm van bescherming is nog altijd beter dan je hele leven geen bescherming. Bovendien ontstaat zo uitzicht op een steeds betere bescherming van werknemers.

Dames en heren ik sluit af. Het Nederlandse initiatief heeft in de ILO brede steun gekregen. Samen met andere landen zetten we ons nu in om ook andere landen voor dit idee te winnen.

Met het leggen van een sociale bodem onder de globalisering maken we van de ILO-verdragen een krachtig instrument. Werknemers kunnen daardoor wereldwijd

onder menswaardige omstandigheden hun werk doen. En we leggen geen enkel land onmogelijke eisen op.

Uiteindelijk hoeven mensen in westerse landen dan niet meer bang te zijn voor globalisering. Omdat we internationaal op een eerlijker manier kunnen concurreren. En tegelijkertijd kunnen we de omstandigheden voor mensen in veel andere landen verbeteren.

Ik dank u wel.